

KARCINOM JETRE: BRIGA ZA SVAKOG PACIJENTA

Poziv na akciju za postizanje jednakosti u primeni najbolje prakse u prevenciji, dijagnostici i lečenju raka jetre širom Evrope.

KARCINOM JETRE: BRIGA ZA SVAKOG PACIJENTA

Sadržaj poziva na akciju za postizanje jednakosti u primeni najbolje prakse u prevenciji, dijagnostici i lečenju raka jetre širom Evrope.

Šta je karcinom jetre?

Primarni karcinom jetre je karcinom koji je nastao u jetri. Postoji više od jedne vrste primarnog karcinoma jetre, ali najčešći tip se zove hepatocelularni karcinom (HCC). Oko 85-90% svih karcinoma jetre su HCC.

U čemu je problem?

Nalazimo se na raskrsnici u borbi protiv raka jetre u Evropi. Nažalost, to je borba koju trenutno gubimo. Svake godine više od 87.000 građana Evrope oboli od raka jetre, dok oko 78.000 umre od te bolesti. Bolesti jetre su veliki problem u celoj Evropi, a očekuje se da će se taj problem povećavati. Za Karcinom jetre se izdvaja oko 4 milijarde evra svake godine u Evropi, od čega se 1,2 milijarde odnosi na direktne troškove. Postoje velike razlike između zemalja EU u pogledu sprovođenja najboljih praksi i stopa preživljavanja uslovljene njihovom primenom.

Čime je izazvan ovaj problem?

Niz faktora kao što je povećan broj slučajeva hepatitisa B (HBV) i C (HCV), zloupotreba alkohola, povećanje broja gojaznih ljudi su glavni uzroci koji dovode do povećanog broja obolelih od carcinoma jetre u Evropi. Karcinom jetre je teško dijagnostikovati zbog nedostatka ranih simptoma, a teško ga je lečiti zbog toga što veliki broj pacijenata ima i dodatnu dijagnozu - ciroze jetre.

Ima li razloga za optimizam?

Da. Mnogi faktori rizika povezani sa karcinomom jetre se mogu sprečiti ili otkloniti. Usmereni smo na rano otkrivanje bolesti tako što prepoznavamo ko i kada je u riziku, a ako se karcinom otkrije u početnoj fazi, onda je i stopa preživljavanja mnogo veća. Terapije napreduju kontinuirano. Stopa preživljavanja pacijenata je mnogo veća u zemljama u kojima se primenjuju najsavremeniji terapijski protokoli.

Šta možemo mi da uradimo?

DICE i ELPA, pozivaju sve zainteresovane strane širom Evrope da zajedno rade kako bi obezbedili da svaki pacijent u toku svog lečenja, dobija najsavremeniji tretman, dajući tako svakom pacijentu šansu za najbolji mogući ishod lečenja.

Predlaže se serija preporuka za pet ključnih ciljeva (pogledaj sledeću stranu).

Ko su DICE i ELPA?

Udruženje digestivnih carcinoma Evrope (DICE) i Evropska asocijacija za bolesti jetre (ELPA) su dva evropska krovna udruženja koja su udružila snage u nameri da utiču na poboljšanje kvaliteta života obolelih od carcinoma jetre širom Evrope.

PREPORUKE

CILJ	OBLAST	PREPORUKE
 POVEĆANJE NIVOA ZNANJA	Istraživanja iz oblasti oboljenja jetre	<ul style="list-style-type: none"> Finansiranje i omogućavanje veći broj istraživanja u oblastima koje su ključne (biomarkeri, tečna biopsija, hepatitis C vakcina). Sve ovo bi moglo znatno da poboljša izgled pacijenata.
	razmena podataka	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšati prikupljanje i analizu podataka o karcinomu jetre koristeći registre za karcinome.
 POVEĆANJE BROJA AKTIVNOSTI NA TEMU PREVENCIJE	Virusni hepatitis	<ul style="list-style-type: none"> Pridržavati se WHO Akcionog plana za odgovor zdravstvenog sektora na virusni hepatitis u Evropskom regionu, obezbeđujući jednak pristup preporučenim uslugama prevencije, testiranja, nege i lečenja za sve, uključujući: <ul style="list-style-type: none"> Sprovesti masovnu HBV imunizaciju (za svu novorođenčad i grupe visokog rizika) Kontrolisati prenos HCV-a (uključujući podizanje svesti o vezi sa nezaštićenim seksom i deljenjem igala)/ poboljšati skrining visokorizičnih populacija i ponuditi lečenje Osigurati jednak pristup terapijama za HBV i HCV infekcije
	Faktori rizika – alcohol, pušenje i gojaznost	<ul style="list-style-type: none"> Sprovesti plan EU za borbu protiv raka (BECA) kako bi se smanjile štetne posledice hronične konzumacije alkohola, pušenja i gojaznosti i promovisale zdrave stilove života od najranijeg uzrasta.
 RANO OTKRIVANJE BOLESTI	dijagnostika	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšati sprovođenje programa skrininga za identifikaciju rizičnih populacija, prateći EASL smernice i/ili ESMO smernice. Pacijente sa visokim rizikom od razvoja HCC treba uključiti u programe nadzora/skrininga. Sve osobe sa visokim rizikom treba da se pregledaju korišćenjem ultrazvučnih pregleda abdomena svakih 6 meseci. Pratiti rezultate inicijative LiverScreen da bi se razumelo da li je korišćenje elastografije kao alata za skrining u otkrivanju uznapredovale fibroze jetre u grupama visokog rizika u opštoj populaciji, validan pristup skriningu.
	Multidisciplinarni tim	<ul style="list-style-type: none"> Obezbediti jednake mogućnosti za pristup multidisciplinarnim timovima koji uključuju hepatologe, patologe, interventne radiologe, onkologe, hepatobilijarne hirurge i hirurge za transplantaciju, medicinske sestre i lekare opšte prakse. Istražiti mogućnosti onlajn konsultacija kao sredstva da se prevaziđu nedostaci u funkcionisanju multidisciplinarnih timova.
 POBOLJŠANJA U OBLASTIMA LEČENJA I BRIGE O PACIJENTU	Lečenje	<ul style="list-style-type: none"> Obezbediti da se smernice za lečenje EASL i/ili ESMO u potpunosti primenjuju gde je to moguće, obezbeđujući da se lečenje ne odlaže tokom evaluacije kada tumor može brzo da napreduje. Propratiti rezultate i preporuke platforme BECA/EU za poboljšanje pristupa lekovima protiv raka da bi se procenilo koji elementi se mogu primeniti kod raka jetre kako bi se poboljšao rani pristup lečenju.
	Zdravstvena pismenost pacijenata i podrška	<ul style="list-style-type: none"> Koristiti standardizovanu nomenklaturu o raku jetre širom Evrope. Postarati se da pacijenti sa rakom jetre i negovatelji/podrođice budu informisani o organizacijama pacijenata u svojoj zemlji odmah nakon dijagnoze. Ako u zemlji nema organizacija, uputiti ih na DiCE/ELPA. Podizati svest o povećanom riziku od raka jetre među članovima porodica i podsticati deljenje ovih informacija sa zdravstvenim radnicima.
 OSNAŽIVANJE I UKLJUČIVANJE PACIJENATA	Uključivanje pacijenata u istraživanja	<ul style="list-style-type: none"> Obezbediti da istraživanje o raku jetre uključuje perspektivu pacijenta, npr. potrebe koje odražavaju najznačajnije ishode za pacijente. Obezbedite sistematski pristup prikupljanju iskustava i potreba pacijenata u stvarnom svetu tokom celog procesa lečenja pacijenta.

KARCINOM JETRE U EVROPI: POTREBNA JE HITNA INTERVENCIJA

Evropa ima
najveći broj
obolelih od
raka jetre.

~87.000

građana Evrope svake godine
oboli od karcinoma jetre

~78.000

građana Evrope svake godine
umre od karcinoma jetre

~€4 billion

Se potroši svake godine u Evropi
na lečenje karcinoma jetre

GLAVNI UZROCI UKLJUČUJU:

HEPATITIS B

HEPATITIS C

ALKOHOL

PUŠENJE

GOJAZNOST

Čak polovina
slučajeva raka
Jetre može da
se spreči.

(Cancer Research UK, 2015)

Ishodi se značajno razlikuju širom Evrope.

POZIV NA AKCIJU

DICE i ELPA, pozivaju sve zainteresovane strane širom Evrope da rade zajedno kako bi osigurali da se najbolje prakse primenjuju u svakoj fazi pacijenatovog lečenja. Predložili smo niz preporuka u pet ključnih oblasti, sa ciljem poboljšanja:

ZNANJE

PREVENTIVA

RANO
OTKRIVANJE

LEČENJE I
NEGA

UKLJUČIVANJE
I OSNAŽIVANJE
PACIJENATA

ŽELIŠ DA SAZNAŠ VIŠE?

Poseti
<https://digestivecancers.eu/publication/white-paper-liver-cancer-no-patient-left-behind/>
ili <https://elpa.eu/liver-cancer/>

Ovaj dokument je omogućen uz finansijsku podršku Gilead, BMS, Ipsen, Astra Zeneca, Novartis i Roche. Finansijski nisu imali nikakvu ulogu u sadržaju ili dizajnu ovog dokumenta.

© Digestive Cancers Europe, 2021

© Evropsko udruženje pacijenata sa jetrom, 2021.

Ovaj dokument i njegov sadržaj mogu se reprodukovati, spominjati i prevoditi besplatno, pod uslovom da se navede izvor.

Za više informacija

DICE: www.digestivecancers.eu +32 491 760 04 54
ELPA: www.elpa.eu +32 478 155 224